

Međunarodni sud za krivično
gonjenje lica odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije
od 1991. godine

Predmet br. IT-05-87-A
Datum: 11. mart 2010.
Original: engleski

PRED ŽALBENIM VEĆEM

U sastavu: sudija Liu Daqun, predsjedavajući
sudija Mehmet Güney
sudija Fausto Pocar
sudija Andréia Vaz
sudija Theodor Meron

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 11. marta 2010.

TUŽILAC

protiv

**NIKOLE ŠAINOVIĆA
DRAGOLJUBA OJDANIĆA
NEBOJŠE PAVKOVIĆA
VLADIMIRA LAZAREVIĆA
SRETENA LUKIĆA**

JAVNO

**ODLUKA PO PRVOM ZAHTEVU SRETENA LUKIĆA
ZA PRIHVATANJE DODATNIH DOKAZA U ŽALBENOM POSTUPKU**

Tužilaštvo:

g. Peter Kremer QC

Branioци žalilaca:

g. Toma Fila i g. Vladimir Petrović za g. Nikolu Šainovića
g. Tomislav Višnjić i g. Peter Robinson za g. Dragoljuba Ojdanića
g. John Ackerman i g. Aleksandar Aleksić za g. Nebojšu Pavkovića
g. Mihajlo Bakrač i g. Đuro Čepić za g. Vladimira Lazarevića
g. **Branko Lukić i g. Dragan Ivetić za g. Sretena Lukića**

1. Žalbeno veće Međunarodnog suda za krivično gonjenje lica odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Žalbeno veće, odnosno Međunarodni sud) rešava po "Zahtevu Sretena Lukića za izvođenje dodatnih dokaza pred Žalbenim većem" (dalje u tekstu: Zahtev), koji je odbrana Sretena Lukića (dalje u tekstu: Lukić) podnela 15. decembra 2009. Tužilaštvo je 14. januara 2010. odgovorilo na Zahtev.¹ Lukić je dostavio repliku 18. januara 2010.²

I. KONTEKST

2. Dana 26. februara 2009. godine, Pretresno veće III (dalje u tekstu: Pretresno veće), izreklo je Lukiću osuđujuću presudu na osnovu člana 7(1) Statuta Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Statut) zato što je, učestvujući u udruženom zločinačkom poduhvatu, počinio zločine deportacije, drugih nehumanih dela (prisilno premeštanje), ubistva i progona kao zločine protiv čovečnosti prema članu 5 Statuta, i zločin ubistva kao kršenje zakona i običaja ratovanja prema članu 3 Statuta.³ Pretresno veće mu je izreklo jedinstvenu zatvorsku kaznu u trajanju od 22 godine.⁴ Lukić je uložio žalbu na osuđujuću presudu koja mu je izrečena po 16 osnova.⁵ Na Prvostepenu presudu žalbe su takođe uložili Nikola Šainović, Dragoljub Ojdanić, Nebojša Pavković, Vladimir Lazarević i tužilaštvo.⁶

---

¹ Odgovor tužilaštva na Lukićev zahtev za izvođenje dodatnih dokaza, 14. januar 2010. (dalje u tekstu: Odgovor).

² Replika Sretena Lukića u prilog Zahtevu na osnovu pravila 115, 18. januar 2010. (dalje u tekstu: Replika). Lukić je 19. februara 2010. godine dostavio *Corrigendum* Replike Sretana Lukića u prilog Zahtevu na osnovu pravila 115 (dalje u tekstu: *Corrigendum*).

³ *Tužilac protiv Milana Milutinovića i drugih*, predmet br. IT-05-87-T, Presuda, 26. februar 2009. (dalje u tekstu: Prvostepena presuda), Tom 3, par. 1138, 1212.

⁴ Prvostepena presuda, Tom 3, par. 1212.

⁵ Najava žalbe Sretena Lukića na Presudu i njegov Zahtev za prekoračenje ograničenja broja stranica, 27. maj 2009, i Ponovno podneti žalbeni podnesak odbrane, 7. oktobar 2009. (javno s poverljivim dodacima) (dalje u tekstu: Lukićev žalbeni podnesak).

⁶ Podnesak odbrane: Najava žalbe, 27. maj 2009. godine, i Žalbeni podnesak odbrane, 23. septembar 2009. (koje je podnela odbrana Nikole Šainovića); Druga izmenjena najava žalbe generala Ojdanića, 16. oktobar 2009. (podneta kao Dodatak C Zahtevu generala Ojdanića za izmenu njegove Izmenjene najave žalbe od 29. jula 2009, 16. oktobar 2009.) i Izmenjeni žalbeni podnesak generala Ojdanića, 11. decembar 2009. (podnet kao Dodatak B Podnesku generala Ojdanića koji sadrži Izmenjeni žalbeni podnesak, 11. decembar 2009.); Najava žalbe na Presudu od 26. februara 2009, 29. septembar 2009. (koju je podnela odbrana Nebojše Pavkovića kao Dodatak A Podnesku generala Pavkovića koji sadrži Izmenjenu najavu žalbe, 29. septembar 2009.) i Izmenjeni žalbeni podnesak generala Pavkovića, 30. septembar 2009. (podnet kao

3. Lukić u Zahtevu traži da se 17 dokumenata koji su priloženi Zahtevu prihvate kao dodatni dokazi u žalbenom postupku.⁷ Tužilaštvo odgovara da Zahtev treba odbiti u celosti zato što ne ispunjava uslove iz pravila 115 Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik).⁸

II. MERODAVNO PRAVO

4. Prema pravilu 115 Pravilnika, strana u postupku može podneti zahtev za izvođenje dodatnih dokaza pred Žalbenim većem. Zahtev mora biti podnet najkasnije 30 dana od dana podnošenja replike ako se ne iznese valjan razlog ili, posle žalbenog pretresa, ne pokažu uverljivi razlozi za odgađanje.⁹

5. Da bi dodatni dokazi bili prihvatljivi na osnovu pravila 115 Pravilnika, podnosilac zahteva prvo mora pokazati da mu dodatni dokazi predloženi u žalbenom postupku nisu bili dostupni na suđenju u bilo kom obliku ili da primenom dužne revnosti nisu mogli biti otkriveni.¹⁰ Obaveza podnosioca zahteva da primeni dužnu revnost uključuje "adekvatnu primenu svih mehanizama zaštite i prinude koje predviđaju Statut i Pravilnik Međunarodnog suda da bi se pred Pretresno veće izneli dokazi u ime optuženog".¹¹ Od

---

Dodatak A Podnesku generala Pavkovića koji sadrži Izmenjeni žalbeni podnesak, 30. septembar 2009.); Najava žalbe odbrane Vladimira Lazarevića, 27. maj 2009. (poverljivo) i Podnesak odbrane: Ukidanje poverljivog statusa najave žalbe, 29. maj 2009; Ponovno podneti žalbeni podnesak generala Vladimira Lazarevića, 2. oktobar 2009. (poverljivo, javna redigovana verzija podneta 20. oktobra 2009.); Najava žalbe tužilaštva, 27. maj 2009., Žalbeni podnesak tužilaštva, 10. avgust 2009. (poverljivo; javna redigovana verzija je podneta 21. avgusta 2009.) i *Corrigenda* žalbenog podneska tužilaštva, 24. avgust 2009. i 15. januar 2010.

⁷ Zahtev, par. 14-45; v. takođe Dodatke A-H priložene Zahtevu.

⁸ Odgovor, par. 1, 3.

⁹ Pravilo 115(A) Pravilnika; v. takođe Odluka po zahtevu Nebojše Pavkovića za prihvatanje dodatnih dokaza, 12. februar 2010. (javna redigovana verzija) (dalje u tekstu: Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Pavkovićem), par. 5; v. takođe Odluka po zahtevu Nikole Šainovića za prihvatanje dodatnog dokaza na osnovu pravila 115 Pravilnika, 28. januar 2010. (dalje u tekstu: Odluka na osnovu pravila 115 u vezi sa Šainovićem), par. 4; Odluka po zahtevu Vladimira Lazarevića za izvođenje dodatnih dokaza i zahtevu tužilaštva za nalog kojim se određuje obaveza prevođenja izvoda iz Dodatka E Lazarevićevog zahteva na osnovu pravila 115, 26. januar 2010. (dalje u tekstu: Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Lazarevićem), par. 5.

¹⁰ Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Pavkovićem, par. 6; v. takođe Odluka na osnovu pravila 115 u vezi sa Šainovićem, par. 5; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Lazarevićem, par. 6, s referencama na koje se poziva u tekstu.

¹¹ Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Pavkovićem, par. 6; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi sa Šainovićem, par. 5; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Lazarevićem, par. 6, s referencama na koje se poziva u tekstu.

branioca se stoga očekuje da upozna pretresno veće sa svim poteškoćama s kojima se susretne u pribavljanju dotičnog dokaza.¹²

6. Podnosilac zahteva zatim mora pokazati da je dotični dokaz relevantan za neko suštinsko pitanje i da je verodostojan.¹³ Dokaz je relevantan ako se tiče zaključaka bitnih za osuđujuću presudu ili kaznu, u smislu da su ti zaključci ključni ili značajni za izricanje osuđujuće presude ili kazne.¹⁴ Dokaz je verodostojan ako se čini da mu se može razumno poverovati ili se u njega pouzdati.¹⁵

7. Podnosilac zahteva potom mora pokazati da je taj dokaz *mogao* uticati na zaključak o krivici; drugim rečima, dokaz mora biti takav da bi, uzet u kontekstu dokaza izvedenih na suđenju, mogao pokazati da je zaključak o krivici nedovoljno utemeljen.¹⁶ Odluka će se smatrati neutemeljenom ako Žalbena veće utvrdi da postoji realna mogućnost da bi zaključak pretresnog veća o krivici bio drukčiji da je novi dokaz bio prihvaćen.¹⁷

8. Ako je dokaz bio dostupan na suđenju ili je mogao biti pribavljen primenom dužne revnosti, on još uvek može biti prihvaćen u žalbenom postupku ako podnosilac zahteva pokaže da bi izostavljanje dodatnog dokaza dovelo do neostvarenja pravde

---

¹² Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Pavkovićem, par. 6; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi sa Šainovićem, par. 5; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Lazarevićem, par. 6, s referencama na koje se poziva u tekstu.

¹³ Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Pavkovićem, par. 7; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi sa Šainovićem, par. 6; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Lazarevićem, par. 8, s referencama na koje se poziva u tekstu.

¹⁴ Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Pavkovićem, par. 7; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi sa Šainovićem, par. 6; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Lazarevićem, par. 8, s referencama na koje se poziva u tekstu.

¹⁵ Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Pavkovićem, par. 7; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi sa Šainovićem, par. 6; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Lazarevićem, par. 8, s referencama na koje se poziva u tekstu.

¹⁶ Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Pavkovićem, par. 8; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi sa Šainovićem, par. 7; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Lazarevićem, par. 9, s referencama na koje se poziva u tekstu.

¹⁷ Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Pavkovićem, par. 8; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi sa Šainovićem, par. 7; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Lazarevićem, par. 9, s referencama na koje se poziva u tekstu.

utoliko što bi taj dokaz, da je bio prihvaćen na suđenju, *doista* uticao na zaključak o krivici.¹⁸

9. U oba slučaju je na podnosiocu zahteva da precizno navede na koje se konkretne činjenične zaključke pretresnog veća odnosi dodatni dokaz, kao i da, dovoljno jasno, navede kakav bi uticaj dodatni dokaz imao ili kakav je uticaj mogao imati na zaključak pretresnog veća o krivici.¹⁹ Strana u postupku koja to ne učini izlaže se riziku da će predloženi materijal biti odbačen bez detaljnog razmatranja.²⁰

10. Naposljetku, Žalbeno veće je u više navrata potvrdilo da se važnost i mogući uticaj predloženog materijala ne sme ocenjivati izolovano, nego u kontekstu dokaza izvedenih na suđenju.²¹

III. DISKUSIJA

A. Preliminarno pitanje

11. Žalbeno veće, pre svega, napominje da Lukić pogrešno shvata standard za prihvatanje dodatnih dokaza u žalbenom postupku. Lukić u svom podnesku tvrdi da za prihvatanje dodatnih dokaza prema pravilu 115 moraju biti ispunjena dva preduslova: (i) materijal je morao biti nedostupan na suđenju i (ii) njegovo uzimanje u obzir od strane Žalbenog veća mora da bude u interesu pravde.²² Žalbeno veće s tim u vezi podseća da test "interesa pravde" ne odražava sadašnje odredbe pravila 115(B) Pravilnika, kao ni uvreženu

---

¹⁸ Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Pavkovićem, par. 9; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi sa Šainovićem, par. 8; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Lazarevićem, par. 10, s referencama na koje se poziva u tekstu.

¹⁹ Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Pavkovićem, par. 10; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi sa Šainovićem, par. 9; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Lazarevićem, par. 11, s referencama na koje se poziva u tekstu.

²⁰ Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Pavkovićem, par. 10; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi sa Šainovićem, par. 9; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Lazarevićem, par. 11, s referencama na koje se poziva u tekstu.

²¹ Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Pavkovićem, par. 11; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi sa Šainovićem, par. 10; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Lazarevićem, par. 12, s referencama na koje se poziva u tekstu.

²² Zahtev, par. 3.

sudsku praksu Međunarodnog suda.²³ Žalbena veće će stoga razmotriti Lazarevićeve tvrdnje u skladu s pravilnim, prethodno iznetim standardom.²⁴

B. Materijal predložen na osnovu pravila 115

1. Dostupnost i dužna revnost

(a) Argumenti strana u postupku

12. Lukić tvrdi da dokumente čije se prihvatanje traži treba smatrati nedostupnim za vreme suđenja uprkos njegovom "revnosnom radu".²⁵ Za neke od tih dokumenata, Lukić tvrdi da nisu mogli biti podneti Pretresnom veću radi uvrštavanja u spis zato što nisu bili prevedeni na jedan od radnih jezika Međunarodnog suda, premda su bili u njegovom posedu.²⁶ Lukić dodaje da mu nisu dati odgovarajuće vreme i sredstva za "pripremu, pregledanje i izvođenje tih dokumenata s obzirom na raspored suđenja i prevodilačke resurse dodeljene" Službi za jezičke i konferencijske usluge Međunarodnog suda (dalje u tekstu: CLSS).²⁷ Lukić potkrepljuje svoj argument pozivanjem na tvrdnje iz Žalbenog podneska prema kojima mu, zbog nedovoljnih prevodilačkih resursa Međunarodnog suda, nije u potpunosti i pravično omogućeno da izvede dokaze jer je zahtev za prihvatanje nekih dokumenata odbijen isključivo zato što oni nisu bili prevedeni.²⁸

13. Lukić objašnjava da su svi dokumenti na njegovom spisku prema pravilu 65ter dostavljeni CLSS na prevođenje, što je izazvalo zabrinutost s obzirom na ograničene prevodilačke kapacitete te službe.²⁹ Prema Lukićevim rečima, Pretresno veće je podstaklo CLSS i tim Lukićeve odbrane da postignu dogovor o tom pitanju, što su oni i učinili.³⁰ Prema tom dogovoru, Lukić je navodno trebalo da povuče sve dokumente, kako bi, nakon preispitivanja prioriteta i ponovne procene rokova, mogao da podnese nove zahteve za

---

²³ Up. Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Pavkovićem, par. 12; v. takode Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Lazarevićem, par. 13.

²⁴ V. gore par. 4-10.

²⁵ Zahtev, par. 10, 12.

²⁶ *Ibid.*, par. 10.

²⁷ *Ibid.*

²⁸ *Ibid.*, par. 1, gde se poziva na Lukićev žalbeni podnesak, par. 65.

²⁹ *Ibid.*, gde se poziva na Lukićev žalbeni podnesak, par. 66.

³⁰ *Ibid.*, gde se poziva na Lukićev žalbeni podnesak, par. 66.

prevod.³¹ Međutim, Lukić tvrdi da je Pretresno veće, dok je taj proces još bio u toku, naložilo da se svi neprevedeni dokumenti s njegovog spiska prema pravilu 65ter dostave CLSS do 30. novembra 2007.³² Za Nalog Pretresnog veća od 13. novembra 2007. i dve kasnije odluke, Lukić tvrdi da su bili pogrešni i štetni,³³ kao i da zbog njih nije imao odgovarajuće vreme i sredstva za prevođenje dokaza.³⁴ Osim toga, Lukić tvrdi da se veštak Simović u svom izveštaju poziva na dokumente od br. 6DA1 do br. 6DA3, ali Lukić nije uspeo da prevede taj materijal u potpunosti zbog ograničenja koja su mu, kako tvrdi, nametnuli CLSS i Pretresno veće.³⁵

14. Tužilaštvo odgovara da su Lukiću svi predloženi dokumenti, izuzev dokumenta br. 6DA17, za koji Lukić nije pokazao da ga nije mogao otkriti uprkos dužnoj revnosti, bili dostupni za vreme suđenja.³⁶ U vezi s dokumentima br. 6DA1, 6DA3 i 6DA5 do br. 6DA16, tužilaštvo tvrdi da Lukić nije pribavio odgovarajuće prevode tih dokumenata na vreme uprkos uputama i nastojanjima Pretresnog veća da olakša proces prevođenja i uprkos odlukama Pretresnog veća kojima je Lukiću nekoliko puta odobreno produženja roka.³⁷ Prema rečima tužilaštva, to je razlog za odbijanje prihvatanja tih dokumenata od strane Pretresnog veća,³⁸ koje je, osim toga, zaključilo da "nije primereno prihvatiti" dokumente od br. 6DA12 do br. 6DA16.³⁹ Tužilaštvo osim toga tvrdi da je Lukić, kao optuženi koji je

---

³¹ *Ibid.*, gde se poziva na Lukićev žalbeni podnesak, par. 66.

³² *Ibid.*, gde se poziva na Lukićev žalbeni podnesak, par. 66; v. takođe *Tužilac protiv Milana Milutinovića i drugih*, predmet br. IT-05-87-T, Nalog o vremenskom rasporedu podnesaka pre zimske pauze u radu Suda i izvođenja dokaza Lukićeve odbrane, 14. novembar 2007. (dalje u tekstu: Nalog od 14. novembra 2007.)

³³ *Ibid.*, gde se poziva na Lukićev žalbeni podnesak, par. 66, gde se upućuje na *Tužilac protiv Milana Milutinovića i drugih*, predmet br. IT-05-87-T, Odluka (1) po prvom, drugom, trećem i četvrtom zahtevu Lukićeve odbrane za dalje produženje roka u vezi sa zahtevima za prihvatanje dokumenata direktno iz sudnice i (2) po zahtevu za odobrenje da podnese replike, 2. jun 2008. (dalje u tekstu: Odluka od 2. juna 2008.); *Tužilac protiv Milana Milutinovića i drugih*, predmet br. IT-05-87-T, Odluka po zahtevu Lukićeve odbrane za ponovno razmatranje odluke u kojoj se odbija zahtev za produženje roka i odobrenje da podnese replike, 10. jun 2008. (dalje u tekstu: Odluka od 10. juna 2008.).

³⁴ *Ibid.*, gde se poziva na Lukićev žalbeni podnesak, par. 67.

³⁵ V. *ibid.* par. 16, 22.

³⁶ Odgovor, par. 1-2, 6-7, 52.

³⁷ *Ibid.*, par. 8-9, gde se upućuje na Nalog od 14. novembra 2007, par. 3-4; Odluka od 2. juna 2008, par. 6; Odluka od 10. juna 2008, par. 4-8.

³⁸ *Ibid.*, par. 1, gde se upućuje na *Tužilac protiv Milana Milutinovića i drugih*, predmet br. IT-05-87-T, Zahtev Sretena Lukića za uvrštavanje u spis dokumenata direktno iz sudnice i zahtev za prekoračenje dužine podneska uz poverljivi Dodatak A (delimično poverljivo), 7. maj 2008. (dalje u tekstu: Zahtev od 7. maja 2008.); *Tužilac protiv Milana Milutinovića i drugih*, predmet br. IT-05-87-T, Odluka po zahtevima Lukićeve odbrane za uvrštavanje u spis dokumenata direktno iz sudnice, 11. jun 2008. (dalje u tekstu: Odluka od 11. juna 2008.), par. 16, 65, 97, 125 (n).

³⁹ *Ibid.*, par. 1, 10, gde se poziva na Odluku od 11. juna 2008, par. 94.

poslednji izvodio dokaze, imao najviše vremena da pribavi prevode dokaza, kao i da je nedopustiv njegov pokušaj da u žalbenom postupku promeni "strateške odluke" koje je doneo na suđenju.⁴⁰

15. U vezi s Lukićevom tvrdnjom da se veštak Simović na suđenju pozivao na dokument br. 6DA2, tužilaštvo tvrdi da je dotični dokument morao biti u Lukićevom posedu, odnosno da mu je bio dostupan na suđenju.⁴¹ Tužilaštvo tvrdi da je, u skladu sa usmenom odlukom Pretresnog veća od 20. marta 2007, prevod jednog dela dokumenta br. 6DA4 uvršten u spis kao dokazni predmet br. 1D334.⁴² S obzirom na to da Lukić nije objasnio zašto nije podneo prevod celog dokumenta da se uvrsti u spis u bilo kom trenutku pre nego što je okončano njegovo izvođenje dokaza, tužilaštvo tvrdi da i za dokument br. 6DA4 treba smatrati da je bio dostupan na suđenju.⁴³ Naposljetku, u vezi s dokumentom br. 6DA17, tužilaštvo tvrdi da Lukić nije objasnio zašto primenom dužne revnosti nije mogao doći do tog dokumenta, tako da nije pokazao da mu taj dokument nije bio dostupan na suđenju.⁴⁴

16. Lukić u Replici upućuje na osnove A i Q svoje žalbe, ponavljajući da je na suđenju imao "ogromne teškoće" zbog nedovoljnih prevodilačkih resursa.⁴⁵

(b) Analiza

(i) Dokumenti br. 6DA1, 6DA3 i dokumenti od br. 6DA5 do br. 6DA16

17. Žalbeno veće podseća da, za potrebe pravila 115 Pravilnika, pitanje da li su dokazi koji se u žalbenom postupku predlažu kao dokazi bili dostupni na suđenju nije samo pitanje da li su dotični dokumenti bili "dostupni" u doslovnom smislu.⁴⁶ Na podnosiocu

---

⁴⁰ *Ibid.*, par. 9.

⁴¹ *Ibid.*, par. 1, 14, gde se upućuje na Zahtev, par. 22.

⁴² *Ibid.*, par. 1. Žalbeno veće smatra da se argument tužilaštva zapravo odnosi na dokument br. 6DA4, premda tužilaštvo govori o dokumentu br. 6DA5 (v. takođe *ibid.*, par. 13).

⁴³ *Ibid.*, par. 13.

⁴⁴ *Ibid.*, par. 1, 51-52.

⁴⁵ Replika, par. 7, gde se upućuje na tvrdnje u sklopu osnova A(3)(b)(g) i Q(1) Lukićevog žalbenog podneska.

⁴⁶ *Tužilac protiv Mileta Mrkšića i Veselina Šljivančanina*, predmet br. IT-95-13/1-A, Odluka po drugom zahtevu Mileta Mrkšića na osnovu pravila 115, 13. februar 2009, par. 6, gde se upućuje na *Tužilac protiv Ramusha Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84-AR65.2, Odluka po zahtevu Lahija Brahimaja za

zahteva je da pokaže da je pokazao dužnu revnost u pribavljanju dokaza i predočavanju tih dokaza Pretresnom veću.⁴⁷

18. Očigledno je da su u ovom predmetu dokumenti br. 6DA1, 6DA3 i dokumenti od br. 6DA5 do br. 6DA16 bili Lukiću fizički dostupni na suđenju, budući da je on zatražio njihovo prihvatanje Zahtevom od 7. maja 2008.⁴⁸ Međutim, Pretresno veće je zauzelo stav da bez prevoda tih dokumenata ne može oceniti njihovu prihvatljivost i odbilo je zahtev za njihovo prihvatanje.⁴⁹ Kako bi utvrdilo da li je Lukić tražeći prihvatanje neprevedenih dokumenata primenio dužnu revnost, Žalbeno veće mora da razmotri Lukićevu tvrdnju da je Pretresno veće onemogućilo njegova nastojanja da dođe do odgovarajućih prevoda. Međutim, s obzirom da je to potonje pitanje relevantno za osnovanost Lukićeve žalbe, Žalbeno veće to neće utvrđivati u ovom momentu. Uprkos tome, Žalbeno veće napominje da će, u slučaju da ono u momentu izricanja presude u ovom predmetu usvoji relevantne osnove Lukićeve žalbe, a u ovom momentu odbije da uzme u obzir da je predloženi materijal bio nedostupan na suđenju, odnosno ako primeni mnogo stroži kriterijum za prihvatanje tog materijala, biti teško otkloniti štetu koja bi time mogla da se nanese Lukiću.⁵⁰ Stoga, s obzirom na specifične okolnosti u ovom predmetu, činjenicu da još nije presuđeno o osnovanosti Lukićeve žalbe, kao i interese pravičnosti, Žalbeno veće zaključuje da će za potrebe pravila 115 Pravilnika smatrati da dokumenti br. 6DA1, 6DA3 i dokumenti od br. 6DA5 do br. 6DA16 Lukiću nisu bili dostupni na suđenju. Međutim, Žalbeno veće ističe da je ovaj zaključak relevantan isključivo za jedan od kriterijuma prihvatljivosti dodatnih dokaza u žalbenom postupku i ne sme da se tumači kao iznošenje stava o osnovanosti Lukićeve žalbe.

---

izvođenje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115, 3. mart 2006. (dalje u tekstu: Odluka na osnovu pravila 115 u predmetu *Haradinaj i drugi*), par. 16.

⁴⁷ V. gore, par. 5.

⁴⁸ V. Dodatak A Zahtevu i Zahtev od 7. maja 2008, par. 8, u vezi s dokumentom br. 6DA3 (dokument koji je ranije bio *Označen kao neprihvaćen*, dalje u tekstu: MNA, br. 6D1322); par. 68-71 u vezi s dokumentima br. 6DA5 (ranije dokument MNA br. 6D1262), br. 6DA6 (ranije dokument MNA br. 6D1263), br. 6DA7 (ranije dokument MNA br. 6D1264), br. 6DA8 (ranije dokument MNA br. 6D1265) i br. 6DA9 (ranije dokument MNA br. 6D1266); par. 84-85 u vezi s dokumentima br. 6DA12 (ranije dokument MNA br. 6D1109), br. 6DA13 (ranije dokument MNA br. 6D1111), br. 6DA14 (ranije dokument MNA br. 6D1115), br. 6DA15 (ranije dokument MNA br. 6D1116), br. 6DA16 (ranije dokument MNA br. 6D1117) i br. 6DA1 (ranije dokument MNA br. 6D1323); i par. 90 u vezi s dokumentima br. 6DA10 (ranije dokument MNA br. 6D1648) i 6DA11 (ranije dokument MNA br. 6D1649).

⁴⁹ Odluka od 11. juna 2008, par. 16, 65, 94, 97, 125(n).

⁵⁰ Up. Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Pavkovićem, par. 23.

(ii) Dokumenti br. 6DA2, 6DA4 i 6DA17

19. Prema Lukićevim rečima, svedok Simović se u svom izveštaju poziva na dokument br. 6DA2.⁵¹ Lukić uopšteno tvrdi da se nije mogao postarati da se taj dokument prevede "zbog ograničenja sistema CLSS i vremenskih ograničenja koje je nametnulo [Pretresno] Veće".⁵² Shodno tome, Lukić ne poriče da mu je taj dokument bio fizički dostupan na suđenju. Međutim, za razliku od dokumenata o kojima se govori u paragrafu 18 gore u tekstu, Lukić u Zahtevu od 7. maja 2008. nije zatražio prihvatanje dokumenta br. 6DA2. Osim toga, on nije pokazao koje korake je eventualno preduzeo tokom suđenja da podnese dokument br. GDA2 radi uvrštavanja u dokaze. Žalbena veće smatra da Lukićeva opšta tvrdnja u vezi s tim dokumentom nije dovoljna da pokaže da je primenio dužnu revnost. Žalbena veće stoga zaključuje da, za potrebe pravila 115 Pravilnika, treba smatrati da su ti dokazi bili dostupni na suđenju i da su mogli biti otkriveni primenom dužne revnosti.

20. U vezi s dokumentom br. 6DA4, Lukić prihvata da je prevod jednog dela tog dokumenta prihvaćen na suđenju kao dokazni predmet br. 1D334.⁵³ Međutim, Žalbena veće napominje da Lukić, osim što tvrdi da "nikako nije mogao da predvidi da će [Pretresno] Veće pogrešno protumačiti ili pogrešno shvatiti pravne uslove",⁵⁴ ne daje nikakvo objašnjenje zašto nije zatražio da se prevod celog dokumenta prihvati kao dokaz na suđenju. Uzimajući u obzir da obaveza primene dužne revnosti nalaže stranama u postupku da "na najbolji mogući način prezentira[...] svoje dokaze na prvostepenom pretresu",⁵⁵ Žalbena veće zaključuje da je Lukićev argument da nije mogao da predvidi

---

⁵¹ Zahtev, par. 22.

⁵² *Ibid.*

⁵³ *Ibid.*, par. 23; v. takođe Odgovor, par. 1, gde se upućuje na *Tužilac protiv Milana Milutinovića i drugih*, predmet br. IT-05-87-T, Dodatni podnesak uz Dodatak C koji su zajednički podneli tužilaštvo i odbrana (dalje u tekstu: Dokumenti o kojima je postignut dogovor strana), podnet 9. marta 2007, 19. mart 2007; Odluka, 20. mart 2007, T. 12024.

⁵⁴ Zahtev, par. 23.

⁵⁵ *Tužilac protiv Mladena Naletilića i Vinka Martinovića*, predmet br. IT-98-34-A, Odluka po objedinjenom zahtjevu Naletilića za izvođenje dodatnih dokaza, 20. oktobar 2004. (dalje u tekstu: Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Naletilićem), par. 30, gde se poziva na *Tužilac protiv Kupreškića i drugih*, predmet br. IT-95-16-A, Odluka o prihvatanju dodatnih dokaza nakon pretresa 30. marta 2001, 11. april 2001. (poverljivo), par. 12.

kako će Pretresno veće protumačiti dokaze neuverljiv. Osim toga, Žalbeno veće podseća da je uvrežena praksa na ovom Međunarodnom sudu da svrha žalbenog postupka nije da se stranama omogući da ispravljaju svoje greške ili propuste sa suđenja.⁵⁶

21. Naposljetku, Lukić ne iznosi argumente o svojim eventualnim nastojanjima da pribavi i Pretresnom veću predoči dokument br. 6DA17, ili informacije sadržane u njemu. Njegova puka tvrdnja da mu je dokument br. 6DA17 bio nedostupan⁵⁷ nije dovoljna da pokaže da je primenio traženu dužnu revnost kako bi pribavio taj dokument i kako bi se taj dokument uvrstio u predmetni spis.⁵⁸ Shodno tome, Žalbeno veće za potrebe pravila 115 Pravilnika zaključuje da su dokumenti br. 6DA4 i 6DA17 bili dostupni na suđenju ili da su primenom dužne revnosti mogli biti otkriveni.

22. Shodno tome, dokumenti br. 6DA2, 6DA4 i 6DA17 mogu biti prihvaćeni kao dodatni dokazi samo ako Žalbeno veće zaključi da su verodostojni, relevantni i da bi, da su bili predočeni Pretresnom veću, *doista* uticali na zaključak o krivici.⁵⁹

2. Verodostojnost, relevantnost i uticaj na zaključak o krivici

(a) Dokument br. 6DA1

(i) Argumenti strana u postupku

23. Dokument br. 6DA1 je "Uputstvo o informisanju i izveštavanju" Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije (dalje u tekstu: MUP) od 23. decembra 1994.⁶⁰ Lukić tvrdi da se iz tog dokumenta vidi lanac izveštavanja u MUP u periodu na koji se odnosi Optužnica.⁶¹ On osim toga tvrdi da je taj dokument važan zato što potvrđuje verodostojnost brojnih svedoka odbrane koji su svedočili o tom pitanju, kao i zato što

---

⁵⁶ Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Naletilićem, par. 30, gde se upućuje na *Tužilac protiv Hazima Delića*, predmet br. IT-96-21-R-R119, Odluka po prijedlogu za reviziju, 25. april 2002, par. 15.

⁵⁷ Zahtev, par. 44.

⁵⁸ V. gore, par. 5.

⁵⁹ V. gore, par. 8.

⁶⁰ Zahtev, Dodatak B.

⁶¹ *Ibid.*, par. 16; *Tužilac protiv Milana Milutinovića i drugih*, predmet br. IT-05-87-PT, Treća izmenjena spojena optužnica, 21. jun 2006. (dalje u tekstu: Optužnica).

utiče na težinu pridatu njihovim svedočenjima.⁶² Po Lukićevom mišljenju, da je taj dokument bio uvršten u spis, zaključak Pretresnog veća o njegovoj "ulozi i položaju" u MUP bio bi drugačiji.⁶³ On tvrdi da Pretresno veće "nije prihvatilo i shvatilo da su se Štabu MUP izveštaji podnosili isključivo po paralelnoj liniji".⁶⁴ Naposletku, Lukić tvrdi da se svedok Simonović u svom izveštaju veštaka poziva na neprevedenu verziju dokumenta br. 6DA1.⁶⁵

24. Tužilaštvo odgovara da Lukićev zahtev za prihvatanje tog dokumenta treba odbaciti po kratkom postupku zato što Lukić nije naveo konkretne zaključke Pretresnog veća na koje, kako tvrdi, dokument br. 6DA1 ima uticaja.⁶⁶ Tužilaštvo takođe tvrdi da Lukić nije pokazao kako bi taj dokument povećao verodostojnost svedoka koje navodi.⁶⁷ S tim u vezi, tužilaštvo tvrdi da je neprevedena verzija tog dokumenta predložena Pretresnom veću posredstvom svedoka Mijatovića, ali je Pretresno veće naložilo Lukiću da o tom dokumentu, pošto bude preveden, razgovara sa svojim veštakom.⁶⁸ Tužilaštvo dalje tvrdi da su se na taj neprevedeni dokument u svojim svedočenjima takođe pozvali svedok Vučurević⁶⁹ i svedok Filić.⁷⁰ Tužilaštvo takođe tvrdi da su svi svedoci na koje Lukić upućuje govorili o pojmu paralelnog izveštavanja, kao i da se o tom pojmu govori u Lukićevom završnom pretresnom podnesku.⁷¹

25. Osim toga, tužilaštvo tvrdi da Lukić nije pokazao kako bi taj dokument uticao na zaključak Pretresnog veća da su "Štabu MUP i Lukiću, kao njegovom načelniku, na raspolaganju [...] zaista stajale razne mogućnosti izveštavanja".⁷² Tužilaštvo posebno

---

⁶² *Ibid.*, par. 16, gde se upućuje na iskaze svedoka Dragana Paunovića, 8. februar 2008, T. 21904; Miroslava Mijatovića, 12. februar 2008, T. 22111, 22199 i 13. februar 2008, T. 22222-22228; Dušana Gavranića, 19. februar 2008, T. 22636-22642, T. 22644-22645; Nebojše Ognjenovića, 21. februar 2008, T. 22902; Radovana Vučurevića, 22. februar 2008, T. 23046, T. 23052; Božidara Filića, 12. mart 2008, T. 24011, T. 23945-23946; Miloša Vojnovića, 12. mart 2008, T. 24174; Gvozdena Gagića, 19. mart 2008, T. 24438; Duška Adamovića, 9. april 2008, T. 24994-24995.

⁶³ Zahtev, par. 16.

⁶⁴ *Ibid.*

⁶⁵ *Ibid.*, gde se upućuje na dokazni predmet br. 6D668; v. takođe Replika, par. 4 i *Corrigendum*, par. 3.

⁶⁶ Odgovor, par. 15.

⁶⁷ *Ibid.*, par. 16.

⁶⁸ *Ibid.*, gde se upućuje na iskaz svedoka Miroslava Mijatovića, 12. februar 2008, T.22223-22224.

⁶⁹ *Ibid.*, gde se upućuje na iskaz svedoka Radovana Vučurevića, 22. februar 2008, T. 23052.

⁷⁰ *Ibid.*, gde se upućuje na iskaz svedoka Božidara Filića, 10. mart 2008, T. 23945-23946.

⁷¹ *Ibid.*, gde se upućuje na *Tužilac protiv Milana Milutinovića i drugih*, predmet br. IT-05-87-T, Zahtev za zamenu javne redigovane verzije Završnog pretresnog podneska, dokazni predmet A, *Corrigendum* Završnog pretresnog podneska odbrane Sretena Lukića, 7. avgust 2008, par. 539-596.

⁷² *Ibid.*, par. 17, gde se poziva na Prvostepenu presudu, Tom 3, par. 1090.

osporava Lukićevu tvrdnju da je Pretresno veće pogrešno razumelo pitanje paralelnog izveštavanja i tvrdi da je Pretresno veće izričito uzelo u obzir činjenicu da su sekretarijati unutrašnjih poslova na Kosovu podnosili izveštaje i MUP u Beogradu i Štabu MUP na Kosovu.⁷³ Tužilaštvo dalje tvrdi da je Pretresnom veću predočeno dovoljno dokaza u vezi s procedurom izveštavanja 1998. i 1999. godine na osnovu kojih je moglo odbaciti Lukićev argument da mu je bila dostupna tek ograničena količina informacija u vezi s aktivnostima MUP na Kosovu u relevantnom periodu, uključujući činjenje zločina.⁷⁴

(ii) Analiza

26. S obzirom na to da dokument br. 6DA1 sadrži dovoljno pokazatelja verodostojnosti, poput potpisa ministra koji ga je tada izdao, kao i to da tužilaštvo ne osporava njegovu verodostojnost, Žalbena veće zaključuje da je *prima facie* verodostojan. Što se tiče relevantnosti dokumenta, Žalbena veće zaključuje da je relevantan za zaključak Pretresnog veća da je Lukić raspolagao "detaljnim informacijama o aktivnostima MUP na Kosovu u periodu na koji se odnosi Optužnica, uključujući činjenje zločina".⁷⁵

27. Međutim, Lukić ne objašnjava kako je dokument br. 6DA1 mogao da utiče na zaključak o krivici. Lukić tvrdi da bi dokument br. 6DA1 naveo na "jedini mogući razumni zaključak u vezi sa Štabom MUP i žaliočevom ulogom i položajem", ali ne kaže o kojem zaključku govori kao ni kako je ovaj dokument mogao da utiče na taj zaključak.⁷⁶ Prema shvatanju Žalbenog veća, Lukić uopšteno tvrdi da taj dokument pokazuje da je Pretresno veće pogrešno shvatilo pojam paralelnog izveštavanja, ali ne objašnjava karakter navodnog nerazumevanja Pretresnog veća, niti kako je taj dokument mogao da ispravi takvu navodnu grešku. Shodno tome, Žalbena veće zaključuje da Lukić nije ispunio uslove iz pravila 115 Pravilnika. Stoga se njegov zahtev za prihvatanje dokumenta br. 6DA1 odbija.

---

⁷³ *Ibid.*, gde se poziva na Prvostepenu presudu, Tom 3, par. 1090.

⁷⁴ *Ibid.*, par. 18, gde se upućuje na Prvostepenu presudu, Tom 3, par. 1090, 1096-1097.

⁷⁵ Prvostepena presuda, Tom 3, par. 1097.

⁷⁶ Zahtev, par. 16.

(b) Dokumenti br. 6DA2 i 6DA3(i) Argumenti strana u postupku

28. Dokumenti br. 6DA2 i 6DA3, jedan pod naslovom "Pravilnik o sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu unutrašnjih poslova" i drugi pod naslovom "Sistematizacija radnih mesta sa platnim razredima", nose datume 5. april 1996, odnosno 21. mart 1997. godine.⁷⁷ Lukić tvrdi da se iz tih dokumenata vidi da ga je Slobodan Milošević posle boravka na Kosovu stavio na niži položaj.⁷⁸ On tvrdi da ti dokumenti protivreče zaključku Pretresnog veća da je Lukić imao "najvažniju ulogu" na Kosovu, od okončanja [*sic*] sukoba na Kosovu".⁷⁹ Prema Lukićevim rečima, iz tih dokumenata se vidi da je on, premda je imao čin general-majora, imenovan za "načelnika Uprave pogranične policije", što je funkcija na kojoj je trebalo da bude neko s nižim činom potpukovnika ili pukovnika.⁸⁰

29. Tužilaštvo odgovara da Lukić nije pokazao kako njegova uloga posle sukoba na Kosovu protivreči zaključcima Pretresnog veća o njegovoj ulozi i odgovornosti tokom celog perioda na koji se odnosi Optužnica.⁸¹ Osim toga, što se tiče dokumenta br. 6DA2, tužilaštvo tvrdi da Lukić ne pokazuje kako bi taj dokument uticao na zaključak o krivici.⁸² Što se tiče dokumenta br. 6DA3, tužilaštvo tvrdi da Lukić nije izneo dovoljno razloga za svoju tvrdnju da je na položaju "potpukovnika/pukovnika" trebao biti neko s nižim činom.⁸³ Tužilaštvo takođe tvrdi da Lukić nije naveo konkretne činjenične zaključke na koje se ti dokazi odnose i nije pokazao kako bi prihvatanje tog dokumenta uticalo na zaključak o krivici.⁸⁴ S tim u vezi, tužilaštvo tvrdi da je Pretresno veće razmotrilo mnoštvo dokaza⁸⁵ u vezi s Lukićevim činom i položajem, što ga je navelo na razuman zaključak da je bio "*de facto* komandant snaga MUP razmeštenih na Kosovu od sredine 1998. do sredine 1999. godine".⁸⁶ Po mišljenju tužilaštva, Lukić nije pokazao

---

⁷⁷ *Ibid.*, Dodatak C.

⁷⁸ *Ibid.*, par. 19.

⁷⁹ *Ibid.*, par. 20.

⁸⁰ *Ibid.*, par. 21.

⁸¹ Odgovor, par. 23 (u vezi s dokumentom br. 6DA3), 48 (u vezi s dokumentom br. 6DA2).

⁸² *Ibid.*, par. 49.

⁸³ *Ibid.*, par. 21.

⁸⁴ *Ibid.*, par. 22.

⁸⁵ *Ibid.*, u vezi s Prvostepenom presudom, Tom 3, par. 941-1051.

⁸⁶ *Ibid.*, u vezi s Prvostepenom presudom, Tom 3, par. 1051.

kako dokument br. 6DA3 protivreči tim zaključcima.⁸⁷ Naposletku, tužilaštvo tvrdi da je Lukić dostavio prevod samo jednog dela dokumenta br. 6DA3.⁸⁸

(ii) Analiza

30. Žalbeno veće napominje da je na dokumentima br. 6DA2 i 6DA3 pečat i potpis, odnosno da *prima facie* sadrže pokazatelje verodostojnosti.

31. Žalbeno veće podseća da je zaključilo da je dokument br. 6DA2 bio dostupan na suđenju.⁸⁹ Shodno tome, taj dokument će biti prihvaćen samo ako Lukić pokaže da bi njegovo izostavljanje dovelo do neostvarenja pravde utoliko što bi, da je bio prihvaćen na suđenju, doista uticao na zaključak o krivici.⁹⁰ Međutim, Lukić nije naveo na koji zaključak Pretresnog veća se ovaj dokument odnosi. Žalbeno veće nadalje zaključuje da Lukić nije pokazao kako su njegova uloga i položaj "od okončanja [*sic*] sukoba na Kosovu" relevantni za zaključke Pretresnog veća u vezi s njegovom odgovornošću tokom perioda na koji se odnosi Optužnica. U datim okolnostima, Žalbeno veće ne vidi kako bi dokument br. 6DA2 uticao na zaključak o krivici. Shodno tome, odbija se Lukićev zahtev da se taj dokument prihvati kao dodatni dokaz u žalbenom postupku.

32. Budući da je Žalbeno veće zaključilo da dokument br. 6DA3 nije bio dostupan na suđenju,⁹¹ da bi taj dokaz mogao biti prihvaćen kao dodatni dokaz u žalbenom postupku, Žalbeno veće se mora uveriti da je taj dokument, da je bio prihvaćen na suđenju, *mogao* uticati na zaključak o krivici.⁹² Međutim, Lukić nije naveo činjenični zaključak Pretresnog veća na koji se ovaj dokument odnosi. Kao što je rečeno gore u tekstu u vezi s dokumentom br. 6DA2, Žalbeno veće zaključuje da Lukić nije pokazao kako su njegova uloga i položaj "od okončanja [*sic*] sukoba na Kosovu" relevantni za zaključke Pretresnog veća u vezi s njegovom odgovornošću tokom perioda na koji se odnosi Optužnica. Nadalje, Lukić je dostavio prevod samo jednog dela tog dokumenta, zbog čega Žalbeno veće nije u mogućnosti da u potpunosti oceni relevantnost tog dokumenta i

---

⁸⁷ *Ibid.*

⁸⁸ *Ibid.*, par. 21.

⁸⁹ V. gore, par. 19, 22.

⁹⁰ V. gore, par. 8.

⁹¹ V. gore, par. 18.

⁹² V. gore, par. 7.

njegov mogući uticaj na zaključak o krivici. Iz tih razloga, Žalbeno veće odbija zahtev da se taj dokument uvrsti u spis.

(c) Dokument br. 6DA4

(i) Argumenti strana u postupku

33. Lukić tvrdi da dokument br. 6DA4, "Zakon o oružju i municiji" (dalje u tekstu: Zakon) pokazuje "odsustvo zločinačke namere" i sadrži pravno opravdanje za nastojanja da se stanovništvo Kosova razoruža.⁹³ On tvrdi da članovi 5, 7 i 33 Zakona jasno protivreče zaključcima Pretresnog veća u vezi s "razoružavanjem civila koji su neovlašćeno posedovali oružje i koji su slučajno bili Albanci", jer je policija bila dužna da razoruža one među civilnim stanovništvom koji su neovlašćeno nosili oružje.⁹⁴ Lukić tvrdi da Pretresno veće, da je uzelo taj Zakon u obzir, ne bi zaključilo da je razoružavanje civilnog stanovništva bilo nezakonito,⁹⁵ niti da je Lukić "delovao u sprezi s učesnicima u udruženom zločinačkom poduhvatu kako bi doprineo zajedničkom cilju da se, putem raznih kažnjivih sredstava, održi kontrola nad Kosovom".⁹⁶ Osim toga, Lukić tvrdi da je Zakon važan deo izveštaja veštaka Simonovića i da ga treba uzeti u obzir "radi potpunosti i tačnosti".⁹⁷

34. Tužilaštvo u Odgovoru tvrdi da je Pretresnom veću bio predložen član 7 Zakona, kao i da Lukić nije pokazao kakvog uticaja bi prihvatanje člana 5 ili člana 33 Zakona imalo na zaključak o krivici.⁹⁸ Tužilaštvo tvrdi da je Pretresno veće pregledalo, između ostalog, Zakon o odbrani i Ustav Savezne Republike Jugoslavije (dalje u tekstu: SRJ),⁹⁹ i zaključilo da najvažnije pitanje nije bilo da li je naoružavanje samo po sebi bilo protivpravno, nego da li je stanovništvo naoružavano i razoružavano po nacionalnoj

---

⁹³ Zahtev, par. 24.

⁹⁴ *Ibid.*, par. 23.

⁹⁵ *Ibid.*, gde se upućuje na Prvostepenu presudu, Tom 1, par. 57-72.

⁹⁶ *Ibid.*, gde se poziva na Prvostepenu presudu, Tom 3, par. 1121.

⁹⁷ *Ibid.*, par. 25-26, gde se upućuje na dokazni predmet br. 6D668, fusnote 270-271; v. takođe Replika, par. 4.

⁹⁸ Odgovor, par. 27, 30.

⁹⁹ *Ibid.*, par. 28, gde se upućuje na dokazni predmet br. P958, članovi 61-63; 1D139.

osnovi.¹⁰⁰ Po mišljenju tužilaštva, Pretresno veće je razumno postupilo kada je zaključilo da je taj proces doista bio diskriminatoran.¹⁰¹

(ii) Analiza

35. Žalbena veće, pre svega, napominje da su prevedeni delovi Zakona prihvaćeni na suđenju kao dokazni predmet br. 1D334. Shodno tome, ti delovi ne mogu predstavljati "dodatne dokaze" u smislu pravila 115 Pravilnika. Lukićev zahtev za njihovo prihvatanje je stoga bespredmetan.¹⁰² Žalbena veće će stoga razmotriti Lukićev zahtev samo u pogledu odlomaka Zakona koje dokazni predmet br. 1D334 ne sadrži.

36. U vezi sa uslovom verodostojnosti, Žalbena veće napominje da je izvor dokumenta br. 6DA4 Službeni glasnik Republike Srbije. Shodno tome, Žalbena veće zaključuje da su predloženi dokazi *prima facie* verodostojni. Ono takođe smatra taj dokument relevantnim za pitanje naoružavanja i razoružavanja civilnog stanovništva Kosova, koje je bitno za zaključak o Lukićevoj krivici. Stoga ostaje još pitanje da li se Žalbena veće uverilo da bi izostavljanje dokumenta br. 6DA4 dovelo do neostvarenja pravde, utoliko što bi taj dokument, da je bio prihvaćen na suđenju, uticao na zaključak o krivici.¹⁰³ Žalbena veće neće razmatrati predložene dokaze izvan konteksta, nego u kontekstu dokaza predočenih na suđenju i to posebno s obzirom na odlomke Zakona koji su već uvršteni u spis kao dokazni predmet br. 1D334.¹⁰⁴

37. Žalbena veće napominje da je Pretresno veće pri zaključivanju o postojanju zajedničkog zločinačkog cilja razmatralo, između ostalog, proces naoružavanja i razoružavanja civilnog stanovništva na Kosovu.¹⁰⁵ Pretresno veće je izričito napomenulo da "najvažnije pitanje vezano za proces naoružavanja i razoružavanja to da li je to činjeno na etničkom osnovu".¹⁰⁶ Pretresno veće je znalo da je, prema Zakonu, za nabavljanje oružja i municije bilo potrebno odobrenje koje je izdao MUP.¹⁰⁷ Pretresno veće je, osim

---

¹⁰⁰ *Ibid.*, gde se upućuje na Prvostepenu presudu, Tom 3, par. 56.

¹⁰¹ *Ibid.*, par. 28-29, gde se upućuje na Prvostepenu presudu, Tom 3, par. 72.

¹⁰² V. Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Pavkovićem, par. 20; Odluka na osnovu pravila 115 u vezi s Lazarevićem, par. 20, sa referencama na koje se poziva.

¹⁰³ V. gore, par. 8, 22.

¹⁰⁴ V. gore, par. 10.

¹⁰⁵ Prvostepena presuda, Tom 3, par. 49-72.

¹⁰⁶ *Ibid.*, par. 56.

¹⁰⁷ Dokazni predmet br. 1D334, član 7.

toga, saslušalo iskaz svedoka Odalovića u kojem on tvrdi da se u jesen 1998. vodila javna kampanja u kojoj su kosovski Albanci pozvani da predaju nezakonito nabavljeno oružje.¹⁰⁸ Međutim, Pretresno veće se nije uverilo da je oružje albanskog stanovništva Kosova prikupljano zato što je nezakonito nabavljeno.¹⁰⁹ Razmotrivši relevantne dokaze, Pretresno veće je iznelo sledeće mišljenje:

razoružavanje kosovskih Albanaca u njihovim selima, uz istovremeno naoružavanje velike većine Srba i Crnogoraca na Kosovu, u kontekstu opšte poznatih etničkih razmirica, vršeno [je] na diskriminatornom osnovu s ciljem da albansko stanovništvo na Kosovu postane laka meta snaga SRJ i Srbije i da se istovremeno ojača nealbansko stanovništvo.¹¹⁰

38. Lukić tvrdi da bi Pretresno veće, da je uzelo u obzir članove 5 i 33 Zakona, došlo do drugačijeg zaključka.¹¹¹ Član 5 Zakona zabranjuje, između ostalog, držanje i nošenje određenog oružja, ponašanje koje je prema članu 33 Zakona kažnjivo.¹¹² Žalbeno veće zaključuje da se tim dvema odredbama ne dodaje puno onome što je već predočeno na suđenju. Osim toga, s obzirom na to da nije bila sporna zakonitost prikupljanja oružja, nego diskriminatorna priroda tog razoružavanja, Žalbeno veće se nije uverilo da bi prihvatanje prevoda celog Zakona imalo uticaja na zaključke Pretresnog veća. Shodno tome, odbija se Lukićev zahtev za da se dokument br. 6DA4 prihvati kao dodatni dokaz u žalbenom postupku.

(d) Dokumenti od br. 6DA5 do br. 6DA9

(i) Argumenti strana u postupku

39. Dokumenti od br. 6DA5 do br. 6DA9 su izveštaji Štaba MUP o bezbednosno značajnijim događajima, pojavama i saznanjima za period od 26. do 30. aprila (dalje u tekstu: izveštaji Štaba MUP).¹¹³ Lukić tvrdi da ti dokumenti pokazuju da Štab MUP nije

---

¹⁰⁸ Prvostepena presuda, Tom 3, par. 70, gde se upućuje na Veljka Odalovića, 27. avgust 2007., T. 14459-14460.

¹⁰⁹ *Ibid.*

¹¹⁰ *Ibid.*, par. 72.

¹¹¹ Zahtev, par. 23.

¹¹² *Ibid.*, Dodatak D.

¹¹³ *Ibid.*, Dodatak E.

raspolagao informacijama u vezi s operacijom izvršenom u dolini Reka/Caragoj krajem aprila 1999.¹¹⁴ On nadalje tvrdi da su predloženi dokumenti relevantni za njegovu *mens rea* i da pokazuju da nije znao da su se bilo kakvi zločini "činili ili da se o njima izveštavalo putem struktura MUP" u vreme događaja u Đakovici/Gjakova.¹¹⁵

40. Tužilaštvo odgovara da je Pretresno veće razmotrilo mnoštvo dokaza u vezi sa Lukićevim znanjem o operaciji u dolini Reka/Caragoj.¹¹⁶ Po mišljenju tužilaštva, sama činjenica da izveštaji Štaba MUP ne sadrže informacije o toj operaciji ne pokazuje da Štab MUP, a posebno Lukić, nisu znali za počinjenje "zločina uopšte".¹¹⁷ S tim u vezi, tužilaštvo tvrdi da može pokazati kako se u izveštajima Štaba MUP veće težište stavlja na beleženje manjih krivičnih djela, umesto na izveštavanje o težim zločinima počinjenim nad civilnim stanovništvom.¹¹⁸ Naposljetku, tužilaštvo tvrdi da predloženi dokazi ne sadrže ništa novo u odnosu na dokaze koje je Pretresno veće već razmotrilo, zbog čega, čak i da su bili prihvaćeni na suđenju, ne bi uticali na zaključak o krivici.¹¹⁹

(ii) Analiza

41. Dokumenti od br. 6DA5 do br. 6DA9 sadrže neke pokazatelje verodostojnosti, kao što su datum, primaoci i kucani potpis Lukića, kao načelnika Štaba.¹²⁰ Tužilaštvo ne osporava njihovu verodostojnost. Shodno tome, Žalbeno veće zaključuje da su ti dokumenti *prima facie* verodostojni. Žalbeno veće nadalje zaključuje da su predloženi dokazi relevantni za Lukićevu osuđujuću presudu jer su od značaja za zaključak da je

¹¹⁴ *Ibid.*, par. 28.

¹¹⁵ *Ibid.*, par. 29.

¹¹⁶ Odgovor, par. 34, gde se upućuje na Prvostepenu presudu, Tom 2, par. 165-240.

¹¹⁷ *Ibid.*, par. 35, gde se upućuje na Prvostepenu presudu, Tom 3, par. 1076-1097.

¹¹⁸ *Ibid.*, par. 36, gde se upućuje na Prvostepenu presudu, Tom 3, par. 1055-1056, *Tužilac protiv Milana Milutinovića i drugih*, predmet br. IT-05-87-T, Javni redigovani završni pretresni podnesak i *Corrigendum*, 29. jul 2008, par. 1091.

¹¹⁹ *Ibid.*, par. 37.

¹²⁰ Žalbeno veće primećuje da su kopije dokumenata od br. 6DA5 do br. 6DA9 u Dodatku E Zahteva vrlo lošeg kvaliteta. U ovom konkretnom slučaju, Žalbeno veće je moglo da uporedi verzije dokumenata koje su sada podnete sa onima koje su podnete na suđenju u vezi s Lukićevim zahtevom od 7. maja 2008. (dokumenti MNA br. 6D 1262, MNA br. 6D 1263, MNA br. 6D1264, MNA br. 6D1265, MNA br. 6D1266) i uverilo se da je doista reč o istim dokumentima. Stoga u ovom slučaju činjenica da su podnete kopije dokumenata lošeg kvaliteta ne utiče na zaključak Žalbenog veća u vezi s verodostojnošću tih dokumenata. Međutim, Žalbeno veće napominje da je obaveza odbrane da se postara da dokumenti čije se prihvatanje traži budu dobrog kvaliteta.

znao da su pripadnici MUP i Vojske Jugoslavije (dalje u tekstu: VJ) u aprilu 1999. na Kosovu činili zločine.¹²¹

42. Što se tiče navodnog uticaja tih dokumenata na zaključak o krivici, Žalbeno veće napominje da je Pretresno veće imalo na umu da su dokazi o informacijama koje je Lukić dobijao bili od ključnog značaja za utvrđivanje njegovog znanja o zločinima koje su činili pripadnici MUP i VJ na Kosovu.¹²² Pregledalo je ogroman broj izveštaja koje je Lukić poslao MUP u Beogradu tokom perioda od 1. januara do 1. maja 1999. godine¹²³ i izričito napomenulo da se, osim informacija o odgovorima pripadnika MUP i VJ na napade Oslobođilačke vojske Kosova (dalje u tekstu: OVK), ni u jednom od izveštaja ne iznose podaci o operacijama koje su izvodile jedinice MUP.¹²⁴ Pretresno veće je zaključilo da se u tim izveštajima govori i o situaciono uslovljenim zločinima, smrti i ranjavanju pripadnika VJ i MUP, kao i pronalaženju tela neidentifikovanih civila.¹²⁵ Bez obzira na te dokaze, Pretresno veće je donelo sledeći zaključak:

S obzirom na broj raznih jedinica koje su u njoj učestvovala i stepen koordinacije potreban za izvođenje operacije čišćenja u dolini Reka/Caragoj, Veće se uverilo da je to bila organizovana zajednička operacija VJ i MUP, za koju su nadređeni komandni lanci MUP i VJ znali i koju su odobravali, a u kojoj su učestvovali i pripadnici paravojnih grupa.¹²⁶

43. Pretresno veće je nadalje zaključilo da su informacije do Lukića stizale raznim mehanizmima izveštavanja, uključujući dnevne izveštaje sekretarijata unutrašnjih poslova na Kosovu sa podacima o "teroristički[m] akti[maj]", kao i o policijskim akcijama i kretanju policijskih jedinica.¹²⁷ Pretresno veće je zaključilo da je Lukić svakodnevno

---

¹²¹ V. Prvostepena presuda, Tom 3, par. 1097, 1128.

¹²² Prvostepena presuda, Tom 3, par. 1119.

¹²³ V. *Ibid.*, par. 1053, fusnote 2639-2641, gde se upućuje na dokazne predmete br. 6D1151, 6D1156, 6D1157, 6D1158 (uvršten u spis i pod br. P1228), 6D1207, 6D1208, 6D1152, 6D1153, 6D1155, 6D1221, 6D1222, 6D1223, 6D1224, 6D1225, 6D1226, 6D1227, 6D1228, 6D1229, 6D1230, 6D1231, 6D1232, 6D1233, 6D1234, 6D1235 (uvršten u spis i pod br. P1100); 6D1236, 6D1237, 6D1238, 6D1239, 6D1240, 6D1241, 6D1242, 6D1243, 6D1244, 6D1245, 6D1246, 6D1248, 6D1249, 6D1250, 6D1251, 6D1252, 6D1254, 6D1255, 6D1256, 6D1257, 6D1259, 6D1260, 6D1261, P1693.

¹²⁴ *Ibid.*, par. 1055.

¹²⁵ *Ibid.*, par. 1055-1056.

¹²⁶ *Ibid.*, Tom 2, par. 228.

¹²⁷ *Ibid.*, Tom 3, par. 1057, 1090; v. takođe dokazni predmet br. P2528.

informisan o događajima na celom Kosovu,¹²⁸ da je i sam izdavao uputstva, depeše i izveštaje, iz kojih se vidi da je imao iscrpna saznanja o situaciji na terenu.¹²⁹ Pretresno veće je konkretno uzelo u obzir činjenicu da je Lukić početkom aprila načelnicima sekretarijata unutrašnjih poslova na Kosovu izdao uputstvo, prema kojem su on bili dužni da dostavljaju izveštaje o "terorističkim aktivnostima", teškim zločinima poput ubistva, pljačke i silovanja, kao i o broju kosovskih Albanaca koji beže s tog područja.¹³⁰ Osim toga, Pretresno veće je uzelo u obzir da su, uprkos Lukićevim depešama u kojima je načelnicima sekretarijata unutrašnjih poslova na Kosovu i komandirima odreda PJP nalagao da spreče svako prisilno iseljavanje albanskog stanovništva Kosova, civili nastavili da masovno odlaze tokom celog aprila 1999. godine.¹³¹

44. Shodno tome, kada je Pretresno veće zaključivalo o Lukićevoj *mens rea*, dobro je znalo za više od 40 izveštaja Štaba MUP koji ne pružaju informacije o teškim zločinima nad kosovskim Albancima civilima, nego govore o odgovorima MUP i VJ na napade OVK, manjim krivičnim delima, mrtvim i ranjenim pripadnicima VJ i MUP, kao i o pronalaženju tela neidentifikovanih civila. Međutim, Pretresno veće se uverilo da u spisu postoje brojni dokazi koji pokazuju da je Lukić imao iscrpna saznanja o događajima na terenu. Lukić nije objasnio kako je uvrštavanje u spis još pet izveštaja Štaba MUP koji sadrže slične informacije moglo uticati na zaključak Pretresnog veća. Stoga se odbija njegov zahtev da se dokumenti od br. 6DA5 do br. 6DA9 prihvate kao dodatni dokazi u žalbenom postupku.

(e) Dokumenti br. 6DA10 i 6DA11

(i) Argumenti strana u postupku

45. Lukić tvrdi da dokumenti br. 6DA10 i 6DA11¹³² pružaju informacije o bezbednosnoj situaciji na Kosovu u periodu na koji se odnosi Optužnica, kao i da se iz njih vidi da su srpske antiterorističke aktivnosti bile legitimne.¹³³ Po njegovom mišljenju,

---

¹²⁸ *Ibid.*, par. 1090.

¹²⁹ *Ibid.*, par. 1090-1094, 1123.

¹³⁰ *Ibid.*, par. 1093, gde se upućuje na dokazne predmete br. 6D808 i P1989.

¹³¹ *Ibid.*, par. 1094, gde se upućuje na dokazne predmete br. 6D666 i 6D778.

¹³² Ti dokumenti nose sledeće naslove: "Aktivnosti terorista iz tzv. OVK na KiM" i "Aktivnosti pripadnika tzv. OVK na širem području sela Budakovo, opština Suva Reka" (v. Zahtev, Dodatak F).

¹³³ Zahtev, par. 33.

iz tih dokumenata se vidi da je civile raseljavao OVK, a ne snage SRJ i Srbije.¹³⁴ On nadalje tvrdi da predloženi dokazi protivreče razmatranju Pretresnog veća, koje je "stavilo težište na odsustvo pripadnika i aktivnosti OVK i na osnovu toga isključilo razumni zaključak da je bekstvo civila bilo rezultat akcija OVK".¹³⁵ Osim toga, Lukić tvrdi da predloženi dokazi utiču na ocenu njegove *mens rea*.¹³⁶

46. Tužilaštvo u odgovoru tvrdi da Lukić ne objašnjava odakle ta dva dokumenta potiču i ne navodi konkretne činjenične zaključke za koje su ti dokumenti relevantni.¹³⁷ Prema rečima tužilaštva, Lukić takođe nije pokazao kako bi informacije sadržane u tim dokumentima uticale na zaključak Pretresnog veća o razlozima za odlazak kosovskih Albanaca civila s tog područja.¹³⁸ Po mišljenju tužilaštva, Pretresno veće je podrobno razmotrilo argument da je OVK odgovorna za prisilno raseljavanje kosovskih Albanaca, i na osnovu dokaza naposljetku zaključilo da su kosovske Albance s tog područja hotimično proterale snage SRJ i Srbije.¹³⁹ Naposljetku, tužilaštvo tvrdi da je Lukić propustio pokazati da bi ta dva dokumenta, da su bila prihvaćena na suđenju, uticala na zaključak Pretresnog veća da je imao traženu *mens rea*.¹⁴⁰

47. Lukić u Replici tvrdi da se "iz tih dokumenata na prvi pogled vidi da potiču iz Resora državne bezbednosti (dalje u tekstu: RDB) MUP Srbije", kao i da su "službeno primljeni od nadležnih organa vlasti".¹⁴¹

(ii) Analiza

48. Žalbeno veće podseća da pri oceni verodostojnosti dokaza razmatra pitanje da li se čini da mu se može razumno poverovati ili se u njega pouzdati.¹⁴² S tim u vezi, važno je utvrditi poreklo dokaza. U datim okolnostima, Žalbeno veće se ne slaže s Lukićevom tvrdnjom da se iz dokumenata br. 6DA10 i 6DA11 "na prvi pogled" vidi da potiču iz

¹³⁴ *Ibid.*

¹³⁵ *Ibid.*

¹³⁶ *Ibid.*

¹³⁷ Odgovor, par. 39.

¹³⁸ *Ibid.*, par. 40.

¹³⁹ *Ibid.*, par. 41-42, gde se upućuje na Prvostepenu presudu, Tom 1, par. 1214; Tom 2, par. 1175-1178; Tom 3, par. 16-96.

¹⁴⁰ Odgovor, par. 43, gde se upućuje na Prvostepenu presudu, Tom 3, par. 1089, 1097, 1119, 1130.

¹⁴¹ Replika, par. 6.

¹⁴² V. gore, par. 6.

RDB MUP.¹⁴³ Veće napominje da predmetni dokumenti nisu potpisani i da na njima nema dokaza o poreklu, poput oznaka MUP-a, tadašnjih pečata ili pečata arhiva. Isto tako, ne pominje se ni izvor podataka sadržanih u tim dokumentima i nema naznaka o tome ko je te dokumente sastavio. Nadalje, Žalbeno veće zaključuje da je Lukićeva tvrdnja da su dokumenti "službeno primljeni od nadležnih organa vlasti"¹⁴⁴ nedopustivo neprecizna. Žalbeno veće stoga zaključuje da dokumenti br. 6DA10 i 6DA11 ne sadrže dovoljno pokazatelja verodostojnosti, zbog čega se ne čini da im se može razumno poverovati ili se u njih pouzdati. Međutim, Žalbeno veće, iz razloga koji se iznose u nastavku teksta, smatra da bi taj materijal, čak i da je podnet u obliku dokumenata koji sadrže potrebne pokazatelje verodostojnosti, i dalje bio neprihvatljiv kao dodatni dokaz u žalbenom postupku.

49. Dokument br. 6DA10 nosi datum 14. april 1999. i sadrži informacije u vezi s prisustvom i vojnim aktivnostima OVK u više opština na Kosovu. Žalbeno veće napominje da je Pretresno veće, suprotno Lukićevom argumentu da je "stavilo težište na odsustvo pripadnika i aktivnosti OVK i na osnovu toga isključilo razumni zaključak da je bekstvo civila bilo rezultat akcija OVK",¹⁴⁵ pregledalo mnoštvo dokaza u vezi s prisustvom i vojnim aktivnostima OVK u svih 13 kosovskih opština na koje se Optužnica odnosi.¹⁴⁶ Pretresno veće je nadalje znalo za dokaze koji pokazuju da su pripadnici OVK

---

¹⁴³ Replika, par. 6. Žalbeno veće napominje da su, kao i kopije dokumenata od br. 6DA5 do br. 6DA9, kopije dokumenata br. 6DA10 i 6DA11 sadržane u Dodatku F Zahteva vrlo lošeg kvaliteta. Žalbeno veće je i u ovom slučaju moglo da uporedi verzije dokumenata koje su sada podnete s onima koje su podnete na suđenju u vezi s Lukićevim zahtevom od 7. maja 2008. (dokumenti MNA br. 6D1648, MNA br. 6D1649) i uverilo se da je doista reč o istim dokumentima. Stoga u ovom slučaju činjenica da su podnete kopije dokumenata bile lošeg kvaliteta ne utiče na zaključak Žalbenog veća u vezi s verodostojnošću tih dokumenata. Međutim, Žalbeno veće ponavlja da je obaveza odbrane postarati se da dokumenti čije se prihvatanje traži budu dobrog kvaliteta.

¹⁴⁴ *Ibid.*

¹⁴⁵ Zahtev, par. 33.

¹⁴⁶ Vidi, npr., Prvostepena presuda, Tom 2, par. 7 (u vezi s opštinom Peć/Pejë), 51 (u vezi s opštinom Dečani/Dečan), 109-115 (u vezi s opštinom Đakovica/Gjakova), 245 (u vezi s opštinom Prizren), 293-302 (u vezi s opštinom Orahovac/Rahovec), 477 (u vezi s opštinom Suva Reka/Suhareka), par. 567, 665-666 (u vezi s opštinom Srbica/Skenderaj), 726, 728 (u vezi s opštinom Kosovska Mitrovica/Mitrovica), 796-797 (u vezi s opštinom Vučitrn/Vushtrria), 814-815 (u vezi s opštinom Priština/Prishtina), 896-898 (u vezi s opštinom Gnjilane/Gjilan), 958-959 (u vezi s opštinom Uroševac/Ferizaj), 1009-1019 (u vezi s opštinom Kačanik/Kaçanik).

na određenim područjima vršili prisilnu mobilizaciju civila.¹⁴⁷ Razmotrivši dokaze u spisu, Pretresno veće je donelo sledeći zaključak:

u nekim delovima Kosova, i u 13 opština koje su razmotrene u ovoj Presudi i na drugim mestima, ljudi [su] možda napuštali svoje domove iz drugačijih razloga, kao što su uputstva OVK, želja da ne budu prisutni dok se vode borbe između OVK i snaga SRJ i Srbije ili stvarna činjenica da je NATO bombardovao ciljeve blizu mesta gde su živeli. Međutim, uprkos argumentima odbrane da su to bili glavni razlozi za masovne pokrete ljudi na Kosovu i preko granica s Albanijom i Makedonijom, nijedan od kosovskih Albanaca koji je svedočio nije naveo NATO bombardovanje kao jedan od razloga za svoj odlazak, a Veće je konstatovalo da su se ljudi selili kao posledica akcija OVK samo na jednom području opštine Vučitrn i još jednom području opštine Suva Reka o kojima je gore bilo reči.¹⁴⁸

50. Imajući na umu brojne dokaze koje je Pretresno veće pregledalo, Lukić nije dovoljno jasno potkrepio argument o uticaju koji je dokument br. 6DA10 mogao imati na zaključak Pretresnog veća o krivici. Nadalje, Lukić nije Žalbenom veću ukazao na konkretan činjenični zaključak Pretresnog veća na koji se ovaj dokument odnosi. Zahtev da se dokument br. 6DA10 prihvati kao dodatni dokaz u žalbenom postupku se stoga odbija.

51. Što se tiče dokumenta br. 6DA11 od 17. aprila 1999., koji izveštava o aktivnostima OVK "na širem području sela Budakovo", opština Suva Reka, Žalbeno veće napominje da Pretresno veće upućuje na iskaz svedoka K83 da je OVK bio stacioniran u pravcu sela Budakovo/Budakova.¹⁴⁹ Pretresno veće, osim toga, upućuje na iskaz svedoka Delića da je od juna 1998. to selo kontrolisao OVK, kao i da je 1999. OVK proširio kontrolu nad tim područjem.¹⁵⁰ Tu informaciju potvrđuje iskaz svedoka Croslanda, prema kojem se u prvih nekoliko meseci 1999. godine jedan od 24 štaba OVK nalazio u selu

---

¹⁴⁷ Prvostepena presuda, Tom 1, par. 819, gde se upućuje na dokazne predmete br. 3D1050; 3D1052; 3D1053; 3D1048; par. 823, gde se upućuje na iskaz svedoka Bislima Zyrapija, 7. novembar 2006, T. 6031 i 10. novembar 2006, 6260-6261; Tom 2, par. 1153, gde se upućuje na dokazne predmete br. 5D885, str. 1-2; 3D1052, par. 2.2; par. 1013, gde se upućuje na iskaz svedoka Krsmana Jelića, 22. novembar 2007, T. 11840; par. 1015, gde se upućuje na iskaz svedoka Krsmana Jelića, 23. novembar 2007., T. 18934-18935.

¹⁴⁸ *Ibid.*, Tom 2, par. 1175.

¹⁴⁹ *Ibid.*, par. 473, gde se upućuje na iskaz svedoka K83, 26. septembar 2006, T. 3978-3979.

¹⁵⁰ *Ibid.*, par. 475, gde se upućuje na iskaz svedoka Božidara Delića, 28. novembar 2007, T. 19275-19277.

Budakovo.¹⁵¹ Shodno tome, Pretresno veće je znalo za dokaze o prisustvu i aktivnosti OVK na području sela Budakovo u periodu na koji se odnosi Optužnica. Lukić Žalbenom veću nije ukazao na konkretan činjenični zaključak Pretresnog veća na koji se dokument br. 6DA11 odnosi, nije pokazao kako bi taj dokument obesnažio takav eventualni zaključak i, naposljetku, zaključak Pretresnog veća o krivici. Zahtev da se dokument br. 6DA11 prihvati kao dodatni dokaz u žalbenom postupku se stoga odbija.

(f) Dokumenti od br. 6DA12 do br. 6DA16

(i) Argumenti strana u postupku

52. Lukić traži da se u spis uvrste spiskovi policajaca (dokumenti br. 6DA12 i 6DA13), civila (dokumenti br. 6DA14 i 6DA15) i "osoba iz javnosti" (dokument br. 6DA16), koje su navodno pobili, ranili ili oteli "teroristi" na Kosovu 1998. i 1999. godine.¹⁵²

53. Lukić tvrdi da se iz predloženih dokumenata "vide metodi OVK i rasprostranjeni napadi od strane OVK" 1998. i 1999. godine.¹⁵³ Po njegovom mišljenju, ti dokumenti protivreče zaključku Pretresnog veća o postojanju zajedničkog zločinačkog plana da se kosovski Albanci proteraju s tog područja i zaključku Pretresnog veća da je takav plan stvoren najkasnije u oktobru 1998. godine.¹⁵⁴ Lukić tvrdi da su ti dokumenti relevantni za osuđujuću presudu koja mu je izrečena zato što se iz njih vidi karakter i mesto "terorističkih napada i drugih zločina", kao i da su meta OVK bili civili srpske i albanske nacionalnosti.¹⁵⁵ Lukić nadalje tvrdi da predloženi dokazi protivreče iskazima svedoka koji negiraju ili umanjuju prisustvo i aktivnosti OVK i osporava zaključak Pretresnog veća da su snage SRJ i Srbije delovale "hotimično, rasprostranjeno i sistematski" kako bi počinile ili prikrile zločine počinjene nad kosovskim Albancima.¹⁵⁶ Prema Lukićevim

¹⁵¹ *Ibid.*, Tom 1, par. 817, gde se upućuje na iskaz Johna Croslanda, 8. februar 2007, T. 9898-9899; dokazni predmet br. P2645, par. 26.

¹⁵² Zahtev, Dodatak G.

¹⁵³ *Ibid.*, par. 41.

¹⁵⁴ *Ibid.*

¹⁵⁵ *Ibid.*, par. 42.

¹⁵⁶ *Ibid.*

rečima, iz predloženih dokaza se, osim toga, vidi strah koji su aktivnosti OVK izazvale među civilnim stanovništvom i zakonitost mera koje je MUP preduzeo.¹⁵⁷

54. Tužilaštvo u Odgovoru tvrdi da su informacije sadržane u dokumentima od br. 6DA12 do br. 6DA16 preuzete s internet stranice MUP, kao i da na toj stranici nema upućivanja na materijal na kojem se te objavljene informacije zasnivaju.¹⁵⁸ Tužilaštvo nadalje tvrdi da je Pretresno veće već osnovano odbilo zahtev za prihvatanje dokumenata od br. 6DA12 do br. 6DA16,¹⁵⁹ kao i da, s obzirom na dokaze koji su razmatrani na suđenju, Lukić nije pokazao kako bi predloženi materijal uticao na zaključak o krivici.¹⁶⁰ Tužilaštvo, osim toga, tvrdi da ti dokazi ne potkrepljuju zaključke koje Lukić želi izvesti iz njih.¹⁶¹

(ii) Analiza

55. Žalbena veće prima na znanje da ti dokumenti potiču s internet stranice MUP Srbije.¹⁶² Što se tiče sadržaja tih dokumenata, Žalbena veće primećuje da oni sadrže informacije o identitetu osoba koje su "teroristi" navodno ubili ili ranili, kao i opis okolnosti u kojima su se ti događaji odigrali. U vezi s argumentom tužilaštva da nema upućivanja na materijal na osnovu kojeg je MUP sastavio tekstove na svojoj internet stranici, Žalbena veće podseća da dokazi iz druge ruke nisu prihvatljivi kao takvi, kao i da, u svakom slučaju, Žalbena veće u ovoj fazi ne ocenjuje težinu koju treba pridati predloženim dokazima.¹⁶³ Shodno tome, Žalbena veće se uverilo da je *prima facie* zadovoljen uslov verodostojnosti za prihvatanje dokaza iz pravila 115 Pravilnika. Žalbena veće nadalje zaključuje da su predloženi dokazi relevantni za osuđujuću presudu koja je izrečena Lukiću utoliko što navodno pokazuju intenzitet aktivnosti OVK, što je

---

¹⁵⁷ *Ibid.*

¹⁵⁸ Odgovor, par. 46.

¹⁵⁹ *Ibid.*, par. 45, gde se poziva na Odluku od 11. juna 2008, par. 94.

¹⁶⁰ *Ibid.*, par. 47, gde se upućuje na Prvostepenu presudu, Tom 2, par. 1152-1156, 1175-1178; Tom 3, par. 45.

¹⁶¹ *Ibid.*, par. 46.

¹⁶² V. Dodatak G; v. takođe Odgovor, par. 46. Premda Lukić u Zahtevu ne upućuje na svoj Žalbeni podnesak, Žalbena veće napominje da se ovde govori o pitanjima koja su u vezi sa paragrafom 74 Lukićevog žalbenog podneska. Žalbena veće ističe da u ovoj fazi razmatra samo može li se predloženi materijal prihvatiti kao dodatni dokazni materijal u žalbenom postupku i neće razmatrati osnovanost Lukićeve žalbe.

¹⁶³ Odluka na osnovu pravila 115 u predmetu *Haradinaj i drugi*, par. 26.

faktor koji je Pretresno veće uzelo u obzir kada je utvrđivalo zašto su kosovski Albanci bežali s tog područja.¹⁶⁴

56. U vezi s navodnim uticajem, Žalbeno veće prvo napominje da je Pretresno veće zaključilo da je produženo oružano nasilje, do kojeg je došlo sredinom 1998. i koje se nastavilo sve do početka vazdušne kampanje NATO 24. marta 1999. godine, a uključivalo je borbu snaga VJ i MUP protiv OVK, doseglo nivo koji je karakterističan za unutrašnji oružani sukob.¹⁶⁵ Posebno je značajno da je Pretresno veće razmotrilo nekoliko dokumenata MUP iz jula 1998. godine, u kojima se za civile različitih nacionalnosti, kao i pripadnike MUP, kaže da su navodno postali žrtve ubistava i otmica koje su izvršili "albanski teroristi".¹⁶⁶ Osim toga, Pretresno veće je pregledalo brojne dokaze u vezi s akcijama OVK u svih 13 kosovskih opština koje se pominju u Optužnici,¹⁶⁷ i imalo je na umu da neki svedoci nisu želeli da potvrde da je OVK bio prisutan i aktivan na određenim područjima.¹⁶⁸ Pretresno veće je, osim toga, primilo na znanje činjenicu da postoji mogućnost da su, u nekim delovima Kosova, razlozi za odlazak civila uključivali uputstva OVK i borbe između OVK i snaga SRJ i Srbije koje su bile u toku.¹⁶⁹ Međutim, Pretresno veće je zaključilo da, osim na određenim područjima u opštinama Vučitrn i Suva Reka, sukob OVK i snaga SRJ i Srbije nije bio glavni razlog bekstva albanskog stanovništva Kosova.¹⁷⁰ Lukić nije pokazao ni to kako su dokazi za koje se traži da budu prihvaćeni u žalbenom postupku mogli uticati na zaključak o krivici. Lukićev zahtev da se dokumenti od br. 6DA12 do br. 6DA16 prihvate kao dodatni dokazi u žalbenom postupku stoga se odbija.

(g) Dokument br. 6DA17

(i) Argumenti strana u postupku

57. Lukić tvrdi da se iz dokumenta br. 6DA17 vidi da je "međunarodna zajednica 1992. [sic] godine znala za prikupljanje nezakonitog oružja i razoružavanje stanovništva

¹⁶⁴ V. Prvostepena presuda, Tom 2, par. 1177.

¹⁶⁵ Prvostepena presuda, Tom 1, par. 820, 841.

¹⁶⁶ *Ibid.*, par. 802, gde se upućuje na statističke podatke iz dokaznih predmeta br. 1D721, 1D707, 1D726.

¹⁶⁷ V. gore, fusnota 146.

¹⁶⁸ V. npr. Prvostepena presuda, Tom 1, par. 55; Tom 2, par. 797, 1073.

¹⁶⁹ Prvostepena presuda, Tom 2, par. 1175.

¹⁷⁰ *Ibid.*, par. 1175, 1177; v. takođe par. 551, 796.

u nastojanju da se doprinese uspostavi mira i da je taj proces odobraval/podržavala".¹⁷¹ Prema njegovim rečima, taj dokument pobija zaključke Pretresnog veća u vezi s Lukićevom "ulogom i značajem", kao i zaključke Pretresnog veća u vezi s aktivnostima MUP i nezakonitim karakterom razoružavanja albanskog stanovništva Kosova.¹⁷²

58. Tužilaštvo u Odgovoru tvrdi da Lukić ne objašnjava verodostojnost dokumenta br. 6DA17, niti navodi konkretne zaključke Pretresnog veća na koje taj dokument utiče.¹⁷³ Po mišljenju tužilaštva, Lukić pogrešno prikazuje sadržaj dokumenta kada tvrdi da se iz njega vidi da je međunarodna zajednica odobraval ili podržavala razoružavanje civilnog stanovništva.¹⁷⁴ Osim toga, s obzirom na dokaze koje je Pretresno veće razmotrilo i na njegove relevantne zaključke, tužilaštvo tvrdi da Lukić nije pokazao da bi predloženi dokazi uticali na zaključak o krivici.¹⁷⁵

59. Lukić u Replici upućuje na zaključke Pretresnog veća u vezi sa "nezakonitošću i kažnjivošću razoružavanja osoba".¹⁷⁶

(ii) Analiza

60. Žalbeno veće primećuje da se u dokumentu br. 6DA17, koji nosi naslov "Beleška", govori o sastanku predstavnika Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (dalje u tekstu: OEBS) i pripadnika MUP održanom 22. oktobra 1998. Učesnici tog sastanka navodno su doneli "zajedničk[e] zaključ[ke]" u vezi s povratkom civila u sela Ostrozub/Astrazub i Dragobilje/Dragobil. Među tim zaključcima je i dogovor "[d]a se sa komunikacija i iz naselja eliminiše prisustvo i aktivnost naoružanih i uniformisanih lica i da po meri povlačenja policije građani predaju oružje koje su dobili od naoružanih grupa".¹⁷⁷ Osim toga, taj dokument sadrži kucana imena predstavnika Misije OEBS-a Seana Burnsa i general-majora Obrada Stevanovića, kao predstavnika MUP. Žalbeno veće se uverilo da dokument br. 6DA17 *prima facie* sadrži dovoljno pokazatelja verodostojnosti. Taj dokument je takođe relevantan za pitanje naoružavanje i

---

¹⁷¹ Zahtev, par. 44.

¹⁷² *Ibid.*

¹⁷³ Odgovor, par. 53, 55.

¹⁷⁴ *Ibid.*, par. 54.

¹⁷⁵ *Ibid.*, par. 55-56.

¹⁷⁶ Replika, par. 5, fusnota 6.

¹⁷⁷ Zahtev, Dodatak H.

razoružavanje civilnog stanovništva na Kosovu, koje je bitno za osuđujuću presudu koja je izrečena Lukiću.

61. U vezi s navodnim uticajem tog dokaza, kao što je rečeno u paragrafu 37 gore u tekstu, Pretresno veće je izričito potvrdilo da je najvažnije pitanje u vezi s naoružavanjem i razoružavanjem civilnog stanovništva na Kosovu pitanje da li je vršeno po nacionalnoj osnovi.¹⁷⁸ U najboljem slučaju, predloženi dokument pokazuje da je u jednoj prilici dogovoreno razoružavanje civila iz dva sela na Kosovu kao preduslov za njihov povratak. S obzirom na količinu dokaza koji su razmatrani na suđenju, dokaz o takvom izolovanom incidentu ne bi obesnažio opšti zaključak Pretresnog veća da je stanovništvo na Kosovu razoružavano po nacionalnoj osnovi kako bi albansko stanovništvo Kosova postalo laka meta snaga SRJ i Srbije.¹⁷⁹ Žalbeno veće nadalje napominje da Lukić nije objasnio kako predloženi dokazi protivreče zaključcima Pretresnog veća u vezi s njegovom "ulogom i značajem", kao ni zašto bi izostavljanje tog dokumenta dovelo do neostvarenja pravde. Iz gorenavedenih razloga, odbija se Lukićev zahtev za prihvatanje dokumenta br. 6DA17.

IV. DISPOZITIV

62. Iz gorenavedenih razloga, Žalbeno veće **ODBIJA** Zahtev u celosti. Žalbeno veće ponavlja da se svi njegovi gorenavedeni zaključci odnose isključivo na prihvatljivost predloženog materijala i ne smeju se tumačiti kao iznošenje mišljenja o osnovanosti Lukićeve žalbe.

---

¹⁷⁸ Prvostepena presuda, Tom 3, par. 56.

¹⁷⁹ *Ibid.*, par. 72.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je engleski tekst merodavan.

Dana 11. marta 2010.

U Hagu,

Holandija

/potpis na originalu/

sudija Liu Daqun, predsedavajući

[pečat Međunarodnog suda]